

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय
माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शम्शेर ज.ब.रा.
आदेश
०७०-MS-०००४
विषय: अवहेलना।

सिराहा जिल्ला लाहान न.पा. वडा नं. ९ बस्ने सन्तोष कुमार पोखरेल.....१
निवेदक

विरुद्ध

पोखरा विश्वविद्यालयका उपकूलपति खगेन्द्र प्रसाद भट्टराई.....१
ऐ का रजिष्ट्रार मानबहादुर के.सी.....१ बिपक्षी
ऐ विज्ञान तथा प्रविधि संकायका डिन सुरेशप्रसाद वास्तोला१

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०२(३) तथा सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ७ बमोजिम दायर हुन आएको प्रस्तुत निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छ:-

म निवेदक पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत स्कूल अफ इन्जिनियरिङमा रिक्त सहप्राध्यापक पदमा मिति २०६६।१०।२२ मा करार सेवामा नियुक्त भई विश्वविद्यालयको मिति २०६६।१०।२६ को निर्णयले मिति २०६७।१०।२७ देखि लागू हुने गरी स्कूल निर्देशक पदमा ४ वर्षको लागि नियुक्ति भएपछि कार्यकारी परिषद्को मिति २०६८।१।२९ को निर्णयानुसार मलाई मिति २०६८।२।१ देखि लागू हुनेगरी स्कूल निर्देशक पदबाट हटाउने निर्णय भई

जानकारी पाएकोले सो निर्णय बदर गरी पाउन यसै अदालतमा ०६७-WO-११३४ नं.को रिट निवेदन दायर गरेकोमा मिति २०६८।२।३१ मा निवेदकलाई निर्देशक पदबाट हटाउने बारेको मिति २०६८।१।२९ को निर्णय र मिति २०६८।२।१ को पत्र कार्यान्वयन नगर्नु नगराउनु भन्ने अन्तरिम आदेश भई उक्त निवेदन हाल विचाराधीन छ। विश्वविद्यालयका रजिष्ट्रारले मिति २०६८।३।२४ मा पत्र लेखी उक्त रिटको टुंगो नलागेसम्म विश्वविद्यालयको केन्द्रीय कार्यालयमा हाजीर भई पूर्ववत् कार्य गर्न जानकारी गराएको अवस्था छ। विश्वविद्यालयको कार्यकारी परिषद्ले निर्देशक पदबाट हटाउनु अघि स्कूल संचालनको जिम्मेवारी नदिएँ केन्द्रीय कार्यालयमा हाजीर गराई स्कूलको प्राध्यापन र परामर्श सेवाको कार्यमात्र लगाउने निर्णय भएको उल्लेख गरि मिति २०६७।५।२१ को पत्र प्राप्त भएबाट मैले उल्लेखित पारिश्रमिक पाउनुपर्ने स्पष्ट छ। यस अवस्थामा मलाई विश्वविद्यालय अन्तरगतको स्कूल अफ इन्जिनियरिङ्गको स्कूल निर्देशक पदमा बहाल गरी विगत देखिको मेरा भुक्तानी पाउन बाँकी रहेको जेष्ठ महिनादेखिको तलब, भत्ता, सुविधा र कन्सल्टेन्सी फीसमेत पाउनुपर्ने र स्कूल निर्देशकको काम गर्न पाउनुपर्ने व्यहोरा उल्लेख गरी पटकपटक निवेदन दिए पनि मलाई निर्देशक पदको जिम्मेवारी दिइएको छैन। विगत महिनादेखिको तलब भत्ता दिइएको छैन र कन्सल्टेन्सी सर्भिसमा समेत संलग्न नगराएको र विगतदेखिको कन्सल्टेन्सी फीसमेत नदिएको हुँदा पुनः परमादेश जारी गरिपाउँ भनी मिति २०६८।४।१६ मा दायर गरेको ०६८-WO-००७९ नं.को दोश्रो रिट निवेदनमा निवेदनको अन्तिम टुङ्गो नलागेसम्म निवेदकलाई निर्देशक पदको काममा लगाई सो पदले प्राप्त गर्ने तलब, भत्ता र सुविधा समेत दिनु भन्ने अन्तरिम आदेश जारी भएकोमा उक्त आदेश बमोजिम निर्देशक पदमा हाजिर गराई काम गर्न र भुक्तानी पाउन बाँकी तलबसमेत पाउनु पर्नेमा सर्वोच्चको दोश्रो आदेश समेतको उपहास र खिल्ली उडाउनेकाम तत्कालिन रजिष्ट्रार ओम प्रकाश शर्मा र विज्ञान प्रविधि संकायका डीन ईश्वर चन्द्र बानियावाट भएकोले बाध्य भई मैले निजहरुको नाममा अवहेलना मुद्दा (०६८-MS-००११) मिति २०६८।७।२२ मा दर्ता गराएको हुँ र हाल विचाराधीन छ। २०६९ जेष्ठ महिनामा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको पहलमा जेष्ठ सम्मको निर्देशकको तलब उपलब्ध भएको हो। त्यस पश्चात् २०६९ असारसम्मको तलब पाइएको तर साउनवाट पुनः तत्कालीन डिन ईश्वर चन्द्र बानियाले तलब भत्ता

रोकेर दुःख दिएको अवस्था छ। तत्पश्चात् दुईवटा रिट र एउटा अवहेलना मुद्दा विचाराधीन रहेकै अवस्थामा मिति २०७०।२।२२ को विश्वविद्यालय कार्यकारी परिषद्को बैठकबाट मलाई विश्वविद्यालयको निर्देशक पदबाट हटाउने गरी मिति २०७०।२।२२ मा भएको निर्णय मिति २०७०।३।२ मा कान्तिपुर सूचना प्रकाशित भएबाट जानकारी हुन आयो। ०६७-WO-११३४ को रिट निवेदनमा मिति २०६८।२।३१ मा २०६८-WO-००७९मा मिति २०६८।५।७ मा भएको अन्तरिम आदेश पालना नहुनु र उल्लेखित रिट निवेदनहरू विचाराधीन हुंदाहुंदै पुनः पदबाट हटाउनु अदालतको अवहेलना हुनु हो। यो विषयमा अन्तरिम आदेशसमेत माग गरी ०७०-WO-००३८ परमादेश रिट निवेदन दायर गरिसकेको छु। एउटै निर्देशकको पदमा एकपटक अवकाश दिईसके पछि सोही विषयमा मुद्दा परी अन्तरिम आदेश जारी भई मुद्दा विचाराधीन रहँदा रहँदै पुनः सोही पदबाट अवकाश दिने कार्य सोझै अदालतको अवहेलना भएकोले विपक्षीहरूलाई सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ७ बमोजिम हदैसम्म सजाय गरिपाऊँ भन्ने सन्तोष कुमार पोखरेलको निवेदन।

यसमा यस अदालतबाट भएका आदेशहरू विपक्षीहरूबाट उल्लंघन भई अदालतको अवहेलना भएको भनी निवेदन व्यहोराबाट देखिएकाले सो सम्बन्धमा मिति २०७०।४।३२ सम्ममा आफै उपस्थित भै लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी विपक्षीहरूका नाममा निवेदन तथा प्रस्तुत आदेशको प्रतिलिपि समेत साथै राखी रीतपूर्वक म्याद तामेल गराई यसैसंग सम्बन्धित रहेको ०७० - wo - ००३८ को रिट निवेदन तथा सोसंग सम्बन्धित ०६८ - wo - ००७९ र ०६७ - wo - ११३४ का रिट निवेदनहरू साथै राखी नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७०।४।२१ को आदेश।

यसमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६८।५।७ को अन्तरिम आदेशको पालना गर्दै निवेदकलाई तोकिएको जिम्मेवारी दिई साविककै पदमा रही कमकाज गर्ने गरी पदीय जिम्मेवारी तोकिएकोमा निजले तोकिएको जिम्मेवारी वहन नगरी बिना कारण लगातार ३ महिना भन्दा लामो समय अनुपस्थित रही विश्वविद्यालयको स्कूल अफ इन्जिनियरिङ्गको संचालित कार्यक्रम प्रभावित भै पठनपाठनमा बाधा अवरोध भएकोले यो विषयमा उहांलाई सूचना दिई स्पष्टीकरण लिई पोखरा विश्वविद्यालय शिक्षक तथा कर्मचारी सम्बन्धी नियमावली २०५५ को

नियम ६५(ख)(२) बमोजिम पदबाट हटाउने निर्णय भएको हो। हामीहरूले व्यक्तिगत रूपमा नभै पदीय जिम्मेवारी वहन गर्ने क्रममा गरेका काम कारवाहीहरूबाट अदालतको अपहेलना भएको छैन। हामी अदालतको मर्यादा कायम राख्न एवं अदालतको आदेश पालना गर्न प्रतिबद्ध समेत भएको हुँदा औचित्यहीन निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने पोखरा विश्वविद्यालयका उपकुलपति खगेन्द्र प्रसाद भट्टराई समेतको लिखित जवाफ ।

नियम बमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत निवेदनमा निवेदकका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री हरि प्रसाद उप्रेतीले विपक्षी पोखरा विश्वविद्यालयका पदाधिकारीहरूबाट यस अदालतबाट ०६७ - wo - ११३४ र ०६८ - wo - ००७९ का रिट निवेदनहरूमा भएको अन्तरिम आदेशको पालना नभै पटक पटक अवज्ञा भएको अवस्था छ। निवेदकलाई निर्देशक पदमा बहाल गराई सो पदको सेवा सुविधासमेत दिनुपर्नेमा पुनः सेवाबाट हटाउने गरी मिति २०७०।२।२२ मा निर्णय भएको अवस्था छ। यसरी अन्तरिम आदेशहरू कायम रहेको र रिट निवेदनहरूको अन्तिम टुंगो नलागेको अवस्थामा अन्तरिम आदेशको अवज्ञा हुने गरी पुनः निर्देशक पदबाट हटाउने र निर्देशक पदको सेवा सुविधा प्रदान नगर्ने विपक्षी विश्वविद्यालयका पदाधिकारीहरूको काम कारवाहीबाट अदालतको अपहेलना भएको हुँदा अपहेलनामा सजाय गरिपाउँ भनी बहस गर्नुभयो। विपक्षीहरूका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री फणिन्द्रराज कोइरालाले अन्तरिम आदेश बमोजिम विपक्षीलाई बहाल भै काम गर्ने अवसर दिइएकै हो। विपक्षी निवेदकबाट बहाल भै पदीय जिम्मेवारी इमान्दारीपूर्वक नगरेको हुनाले यसबाट विश्वविद्यालयको स्कूल अफ इन्जिनियरिङ्गको दैनिक काम तथा पठनपाठनमा बाधा अवरोध भै पुनः निवेदकलाई विधिसम्मत रूपमा हटाई अर्को निर्देशक नियुक्ति गरिएको र निवेदकलाई हाजिर भएको अवधिको सेवा सुविधा दिन विश्वविद्यालय तयारै रहेको, विश्वविद्यालयबाट अदालतको मर्यादा र गरीमामा आँच आउने कुनै काम नभएको हुँदा निवेदन खारेज गरीपाउँ भनी गर्नु भएको बहससमेत सुनियो । अब निवेदन माग बमोजिम विपक्षीहरूले अपहेलना गरेको हो होइन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा निवेदकले दायर गरेको ०६७ - wo - ११३४ को रिट निवेदनमा निवेदनको टुंगो नलागेसम्म निवेदकलाई हटाउने निर्णय कार्यान्वयन नगर्नु

भनी मिति २०६८।२।३१ मा अन्तरिम आदेश भएको देखिन्छ। निवेदकले पुनः मिति २०६८।४।१६ मा दोश्रो रिट निवेदन ०६८ - wo - ००७९ दायर गरेको र सो निवेदनमा समेत निवेदनको टुंगो नलागेसम्म निवेदकलाई निर्देशक पदमा बहाल गराई सो पदले प्राप्त गर्ने तलब सुविधा प्रदान गर्नु भनी मिति २०६८।५।७ मा अन्तरिम आदेश भएको देखिन्छ। दोश्रो रिट निवेदनको अन्तरिम आदेशको समेत पालना नभएको र उल्टै कार्यकारी परिषद्को मिति २०७०।२।२२ को निर्णयले हटाउने गरी निर्णय गरी सो सम्बन्धी सूचना मिति २०७०।३।२ को कान्तिपुर दैनिकमा प्रकाशित भएको देखिन्छ। अन्तरिम आदेशहरूको पालना नभएको हुँदा विपक्षीहरूलाई अदालतको अवहेलनामा सजाय गरीपाउँ भनी प्रस्तुत निवेदन पर्न आएको देखिन्छ। निवेदकको रिट निवेदन परी अन्तरिम आदेश जारी हुँदाहुँदै निजलाई मिति २०७०।२।२२ मा पदबाट हटाउने गरी विपक्षीहरूले पुनः निर्णय गरेकोबाट अदालतको अवहेलना भयो भन्ने मुख्य निवेदन जिकिर रहेको देखियो। यस अदालतबाट जारी भएको अन्तरिम आदेश अनुरूप विपक्षीले काम गरेन भन्ने निवेदकको जिकिर रहेको छ भने अन्तरिम आदेश जारी भएपछि निवेदकलाई काममा लगाइएको र तलब, भत्ता र सुविधाहरू दिइएको छ भन्ने विपक्षीको भनाई रहेको देखिन्छ। बहसको सिलसिलामा पनि अन्तरिम आदेश जारी भएपछि फेरी निवेदकले काम र तलब सुविधा पाएकै छैनन भन्ने विवाद नभई केही अवधिको तलब भत्ता सुविधा दिनुपर्ने हो होइन र निवेदकलाई पुनः दोस्रोपटक हटाउँदा अन्तरिम आदेशको अनादर भयो भएन भन्ने सम्मको विवाद रहेको पाइयो। विपक्षीले काममा लगाएपछि अन्तरिम आदेशको सम्मान गरेको नै मान्नुपर्ने हुन्छ। तलब भत्ताको हकमा केही महिनाको हदसम्ममा विवाद रहेको देखिन्छ। निवेदक हाजिर नभई कार्यालयको काम नगरेको अवस्थाको तलब भत्ता नदिएकोसम्म हो भन्ने भनाई विपक्षीको रहेको छ। यसरी कार्यालयतर्फ गैर जिम्मेवारी तवरबाट हिडेकोले निजलाई पदबाट हटाउने निर्णय भएको भन्ने भनाई पनि विपक्षीको रहेको देखिन्छ। अन्तरिम आदेश मिति २०६८।१।२९ को कार्यकारी परिषद्को निर्णय कार्यान्वयन नगर्नु भनी जारी भएको हो। त्यो अन्तरिम आदेश कार्यान्वयन भएको अवस्था छैन। पछिको निर्णयले तलब सुविधा दिनु भनेको हो। त्यो पनि केही अवधिको पाउने नपाउने विवाद रहे पनि दिएकै देखिन्छ। यस प्रकार, यस अदालतबाट जारी भएको अन्तरिम आदेशको अवहेलना भएको देखिन आएन।

निवेदकलाई पदबाट हटाउने मिति २०७०।२।२२ को कार्यकारी परिषदको निर्णयबाट यस अदालतको अवहेलना भयो कि भनी विचार गर्दा अदालतबाट कुनै निर्णय कार्यान्वयन नगर्नु भनेपछि त्यो निर्णयसम्म कार्यान्वयन नहुने हो। अन्तरिम आदेश जारी भएपछि निवेदकले जे गर्न पनि उन्मुक्ति पाउँछ भन्ने होइन। अन्तरिम आदेश जारी रहँदाकै अवस्थामा पनि निवेदकले केही भूल वा गलति गर्छ भन्ने त्यसको प्रतिफल वा सजायको सामना निजले गर्नुपर्ने नै हुन्छ। निवेदकलाई तोकिएको जिम्मेवारी बहन नगरी तीन महिनासम्म अनुपस्थित भएको आधारमा निजलाई हटाइएको जिकिर विपक्षीको छ। निवेदकलाई हटाउने कार्य कानूनबमोजिम भयो कि भएन भन्ने कुरा निजको पदावधि व्यतित भइसकेकोले सोतर्फ निर्णय हुन सकेन, तर अन्तरिम आदेश जारी भएपछि निवेदकले केही गरे पनि कारवाहीको घेरामा पर्दैन भन्न मिल्ने देखिंदैन।

यस प्रकार यस अदालतबाट जारी भएको अन्तरिम आदेश अनुरूप निवेदकलाई मिति २०६८।१।२९ मा गरेको पदबाट हटाउने निर्णय कार्यान्वयन नगरेको, तलब भत्ता लगायतको सुविधामा केहि अवधिको हिसाबमा विवाद रहेकोसम्म देखिएकोबाट उक्त आदेशहरूको अनादर विपक्षीहरूबाट भएको भन्न मिल्ने। निवेदकलाई मिति २०७०।२।२२ को निर्णयबाट पदबाट हटाएकोमा निवेदकले आफ्नो जिम्मेवारी निर्वाह नगरेपनि निजलाई कुनै कारवाही नगर्नु भनी कुनै आदेश अदालतबाट जारी भएको नदेखिँदा समेत प्रस्तुत निवेदनमा विपक्षीहरूको काम कारवाहीबाट अदालतको अवहेलना भएको स्थिति देखिएन। तसर्थ विपक्षीहरूलाई अदालतको अवहेलनामा सजाय गरीपाउँ भन्ने निवेदन मागदावी पुग्न सक्दैन। दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाइदिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत/उपसचिव :- विदुर काफ्ले

कम्प्युटर अपरेटर :-

इति सम्बत् २०७१ साल कार्तिक महिना १८ गते रोज ३ शुभम्।